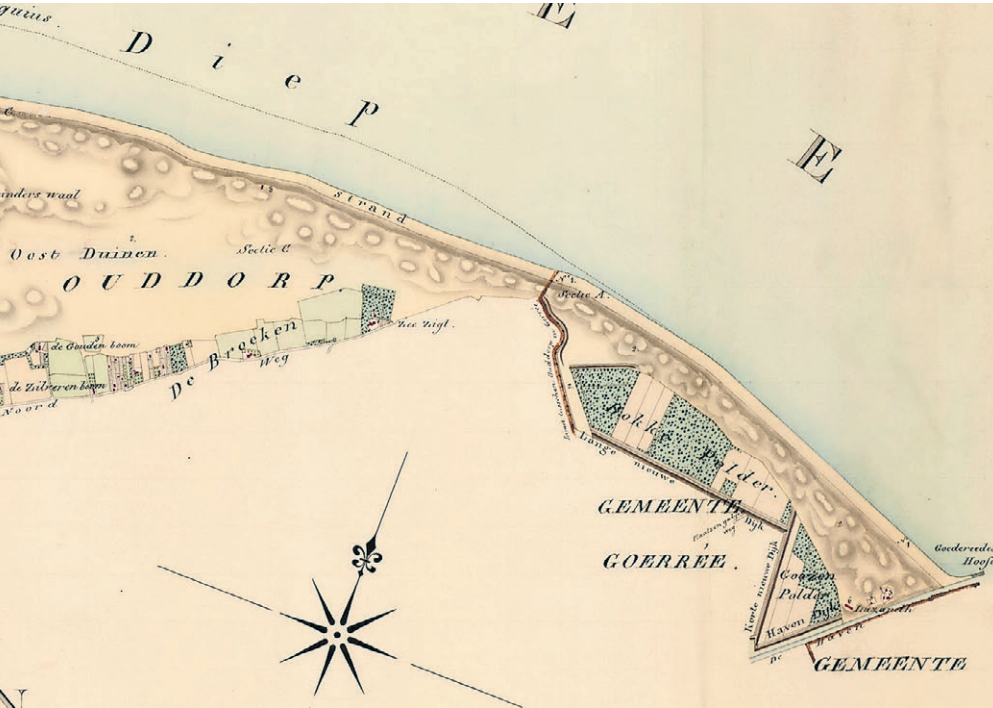
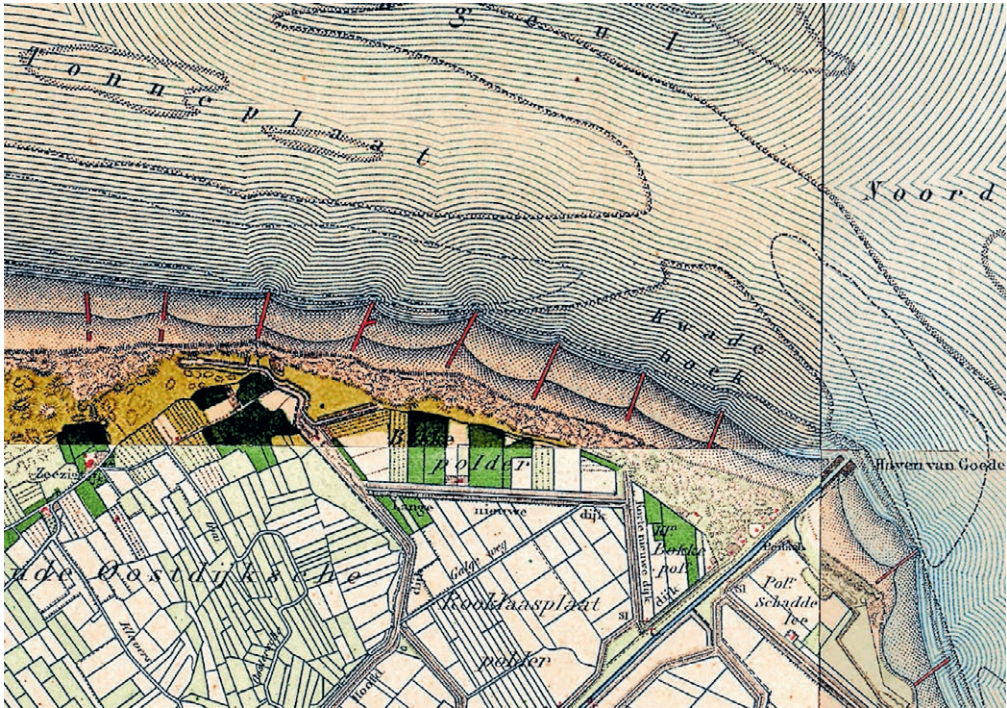

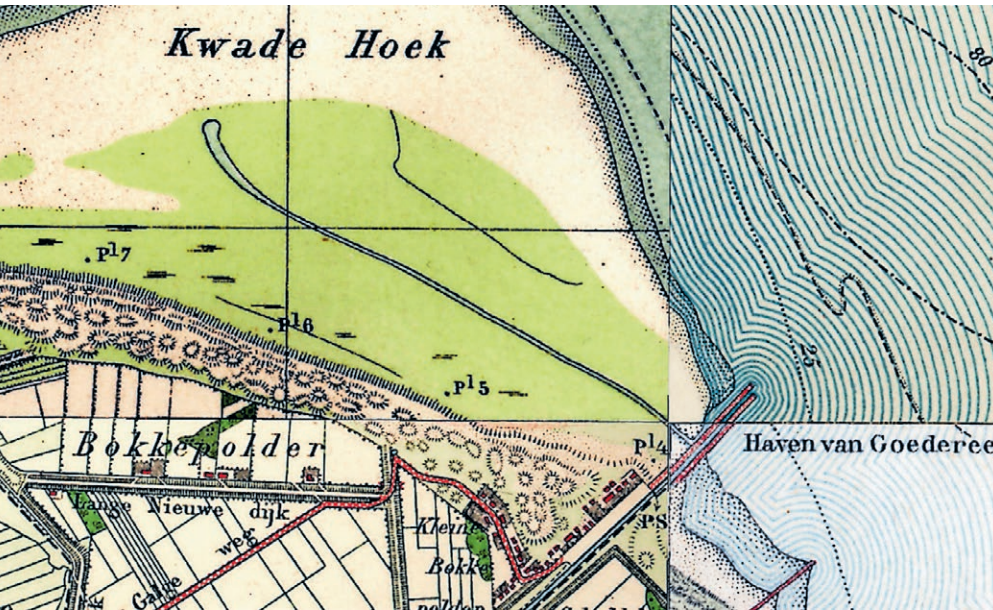
De Kwade Hoek is gigantisch gegroeid

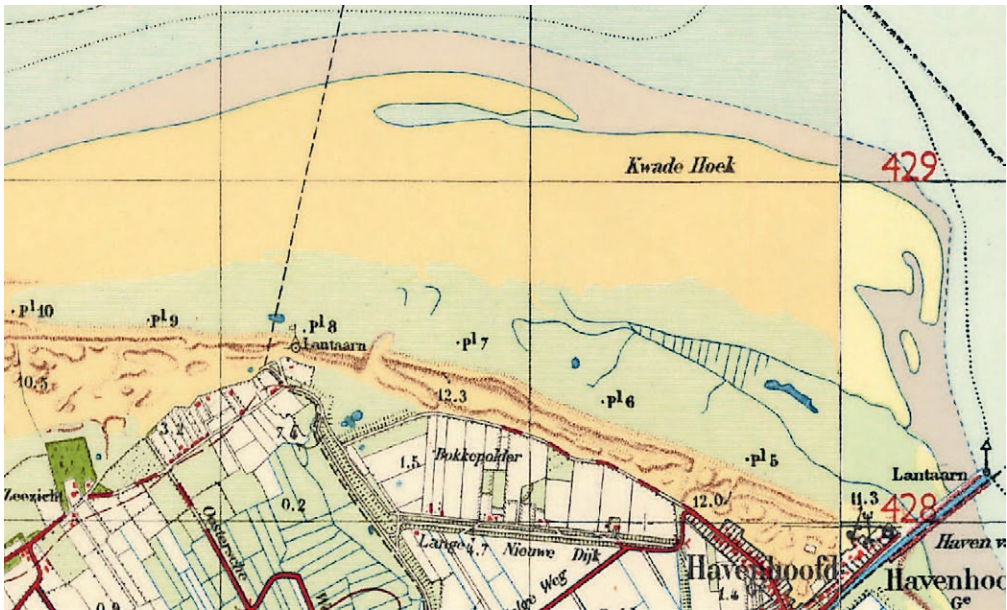
Kaart van Goeree 1827 detail.

Topografische kaart 1890.

Topografische kaart rond 1930.

De Kwade Hoek rond 1950.

GOEDEREDEE – Vanaf het hoge uitzichtpunt bij 't Lichie zie je wat de Kwade Hoek tot de Kwade Hoek maakt: struweel, grasland, schorren, een vogelwalhalla, een aangroei kust, duinen, een honderd jaar oude lantaarn voor de scheepvaart, geen duinvalleien... In de verte tekenen zich zandbanken af met daarachter Voornes Duin en de skyline van Maasvlakte 1 en 2. De Kwade Hoek, dat is puur natuur, denk je. Maar hoe zag dit gebied er vroeger uit? En hoe ontwikkelde het zich tot wat het nu is en straks wordt?

Door Kees van Rixoord

Over deze vragen – en de antwoorden daarop – ging het veldcollege '150 jaar Kwade Hoek', dat Rolf Roos zaterdagochtend 29 augustus gaf op het uitzichtpunt. Roos, die vlak bij de Kwade Hoek woont en bovenmatig geïnteresseerd is in het raakvlak van natuur, landschap en historie, introduceerde zich aan de collegelopers als historisch ecooloog.

"Ik wil het hele landschap doorgronden", begon de onbezoldigde en gepensioneerde

professor zijn college. De studenten van de 'Universiteit Hollandse Delta in oprichting' luisterden met belangstelling naar Roos' referaat.

Kustafslag

Ga je duizend jaar terug in de tijd, naar het jaar 1026, dan zie je dat er geen Haringvliet is. "Ouddorp bestond en de polder Oude Oostdijk ontstond niet lang daarna, in 1050. De Helmdijk begrensd die polder. De grens van Goeree lag hier, ongeveer honderd meter verderop", wees Roos in de richting van het niet opgehoogde duin met 't Lichie. "De Helmdijk is nu een lullig weggetje, deels vergraven omdat er zand nodig was in de oorlog en na de Watersnoodramp, maar destijds een bredere duinenrij. Een duinmassieffe. Ik pleit voor eerherstel van de Helmdijk."

"En waar lag dan de Oostdijk?" De professor gaf zelf het antwoord: "Dat was een verlengd stuk dijk richting de zee. De kustlijn was vroeger veel breder en is door de eeuwen heen 'opgerold'. Verderop is de Oude Wereld weggespoeld. Sinds duizend jaar hebben we te maken met kustafslag, druk vanuit zee. De Kwade Hoek is de uitzondering."

Inlaagdijken

Vijfhonderd jaar later, in 1526, is Goedereede nog een welvarende stad aan de zee. Ruim een eeuw verder in de tijd, na de inpoldering van de Rooklaasplaat in 1641, begon het eiland zich uit te breiden in oostelijke richting. Toch bleef Goeree ook kwetsbaar. Stormvloedten teisterden het eiland veelvuldig. Het kromme dijkje

met de naam Het Plaatje, vlak bij de 'collegezaal', zou gelegd kunnen zijn na een dijkdoorbraak in 1682.

De studenten kunnen de tijd daarna nog beter doorgronden, want dan is er kaartmateriaal. Roos heeft reproducties van verscheidene kaarten meegebracht om de ontwikkeling van het gebied te tonen. De kaart die Cruquius tekende in 1733 bijvoorbeeld. Er staat een strekdammetje op, en inlaagdijken die zijn aangelegd na een zeventiende-eeuwse doorbraak. De kaart laat zien dat er ook bos was met elzen- en wilgenhakhout voor het maken van kustversterkingen. De 'inbraak' van 1731 ter hoogte van huisje De Bult is eveneens afgebeeld. Het buitendijkse gebied is niet meer dan een smalle strook.

Eerste aangroei

"In de negentiende eeuw, tot ongeveer 1830, is een hele reeks strekdammen aangelegd. Ze zitten nu allemaal onder het zand, onder 30 tot 40 centimeter sediment", gaat het college verder. "Tussen die strekdammen ontstond de eerste aangroei." Op de gorzen was ruimte om vee te weiden. Tot na de Tweede Wereldoorlog liep er melkvee. "Als er veel koeien waren, konden duinen afvlakken of verstuiven, waardoor je problemen kon krijgen met de kustverdediging. De 'Koeienslurf' was zo'n zwakke plek."

De aanleg van de dammen en bijvoorbeeld de Bokkepolder, ingepolderd in 1806, gebeurde met een doel. Ze kwamen er van overheidswege, om de vaarweg van en naar Rotterdam te beschermen.

In de oksel

In allerlei bronnen staat dat de Kwade Hoek eind negentiende eeuw ontstond. Maar de eerste aangroei is dus van eerdere datum. Volgens Roos heeft ook de aanleg van twee havendammen bij Havenhoofd – ze staan op een kaart van 1875 – effect gehad op de ontwikkeling van de Kwade Hoek. Evenals de viervoudige verlenging van die dammen vanaf 1878. "Als je iets in zee legt, krijg je sediment: aangroei in de oksel."

Sediment vanuit de Nieuwe Waterweg, in gebruik genomen in 1872, kan ook voor een grotere Kwade Hoek hebben gezorgd. Een eeuw later is, door de aanleg van de Haringvlietsluizen, het getij veranderd en ook de verhouding tussen zoet en zout water. De verwachting was dat er kust zou afslaan door de realisering van dit deel van de Deltawerken, maar dat is niet gebeurd. Wel is onder invloed van het zoutere en hogere water de flora op de Kwade Hoek van karakter veranderd. Parnassia zie je er niet meer.

Jaarlijks 7 hectare erbij

Mede onder invloed van zandsuppleties groeit de Kwade Hoek nog altijd lekker door. Jaarlijks komt er 7 hectare bij. "Vanaf 1950 is de Kwade Hoek gigantisch gegroeid: van 400 tot 700 hectare", aldus Rolf Roos. Dankzij zijn veldcollege weten we meer over het hoe en waarom van die groei. "Er zijn verschillende processen die er invloed op hebben. Een aantal hebben we in de vingers, en een aantal niet."